

Vereniging "Oud - Scherpenzeel"

VAN DE BESTUURSTAFEL

Het was een bijzondere dag, die 28e april 2006. Op initiatief van onze vereniging en ondersteund door veel brieven van diverse instanties lukte het om Johan Lagerweij een lintje te bezorgen. Tot zijn grote verrassing werd hij Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Wij hoeven niet te herhalen welke grote betekenis hij voor onze vereniging heeft gehad. Wij zijn heel blij dat we hebben kunnen bijdragen aan een zichtbare waardering daarvan.

Maar Johan was niet alleen. De vereniging Oud Scherpenzeel heeft ook een aanbevelingsbrief geschreven om een lintje voor Martin Seijdell te krijgen. En ook dat is gelukt. Martin is namens onze vereniging actief bij het Grebbelinieproject bij hoeve De Beek. Hij werd Lid in de Orde van Oranje-Nassau. Allebei van harte gefeliciteerd!

Binnen het bestuur is een aantal taken opnieuw verdeeld. Op verzoek van Martin Wassen is er een nieuwe penningmeester gezocht en ook gevonden. Henk Beulenkamp gaat deze taak op zich nemen. Martin was 28 jaar penningmeester! Natuurlijk zullen we daar op een passend moment meer aandacht aan geven, maar wij willen hem nu alvast bedanken voor deze enorme bijdrage aan onze vereniging. Martin blijft actief als tweede penningmeester en Henk wensen we veel succes in zijn nieuwe taak. Verder werd besloten dat Mirjam de Wijs vice-voorzitter zal worden.

Het documentatiecentrum is weer gesloten tot 12 september. Er zijn dit seizoen 230 bezoekers geweest en dat is heel veel. Mensen vinden steeds gemakkelijker de weg naar de bovenverdieping van het Koetshuis en dat juichen wij toe. De werkgroep documentatiecentrum heeft nu in totaal zo'n 7000 foto's gescand en beschreven. Dit werk vordert sneller dan wij

dachten en men maakt al volop gebruik van het zoeken naar foto's via de computer.

Op 4 april was de Voskuilenavond. In een vol Boschzicht genoot men van de talloze foto's en verhalen uit deze buurtschap. In dit nummer ligt een folder waarmee u kunt voorinschrijven voor het boek `Voskuilen, een buurtschap onder Woudenberg en Leusden`. U kunt ook kijken op www.voskuilen-hetboek.nl.

Op 6 mei was de excursie naar de Schermer en de Beemster. Een volle bus met mensen heeft genoten van een rondwandeling door het stadje De Rijp. Dankzij het mooie weer werd het een fantastische boottocht door de Eilandspolder. Een prachtige bustocht langs stolpboerderijen sloot de reis af.

Op 24 juni is de fietstocht over Voskuilen. In dit nummer leest u hoe u zich kunt opgeven.

Op 9 september is de monumentendag. Deze keer in Woudenberg. Het thema is 'Feesten'.

Hoewel wij al weer broeden op activiteiten voor het nieuwe seizoen, uw suggesties zijn natuurlijk ook van harte welkom.

Het bestuur

EVEN VOORSTELLEN: HENK BEULENKAMP

Ik ben Henk Beulenkamp, woon met Bep op Kostverloren 3 en ben 65 jaar jong.

Doordat ik me vorig jaar september nogal bezig gehouden heb met de Open Monumentendag en diverse mensen van

de vereniging "Oud Scherpenzeel" ontmoet heb, is mijn interesse ontstaan voor de vereniging. Ik proefde een fijn sfeertje en zag het als een uitdaging om me hiervoor in te zetten.

Aangezien ik per 1 jan. 2006 uit het kerkbestuur van de Herv.Kerk ben gegaan, waarvoor ik me 24 jaar heb ingezet, is er wat meer vrije tijd voor me ontstaan en ga ik me nu inzetten voor de vereniging.

Allereerst heb ik me wat georiënteerd wat er al zo te doen is bij de vereniging.

Doordat Martin Wassen (1^e penningmeester) op een bestuursvergadering te kennen heeft gegeven, dat hij liever 2^e penningmeester wilde zijn, heb ik in goed overleg met het bestuur me beschikbaar gesteld voor de functie van 1^e penningmeester.

Nadat ik zo een paar maanden bezig ben, voel ik me thuis in de vereniging.

Volgens mij is het zinvol om over te stappen naar automatische incasso van de inning van de jaarlijkse contributie, dit bespaart veel werk, u hoort er nog meer van.

Het is ook zinvol om de administratie te automatiseren, zodat we steeds op elk moment op de hoogte zijn van de financiële stand van zaken van de vereniging.

Zoals u leest is er nog best wat werk aan de winkel en in samenwerking met u komen we er best uit. Het is natuurlijk leuk als we met z'n allen een goede adequate en gezonde vereniging "Oud Scherpenzeel" levendig houden.

Henk

EVEN VOORSTELLEN : WIM VAN DEN BERG

Sinds de ledenvergadering van februari ben ik bestuurslid van onze vereniging. Hoewel ik in Scherpenzeel geboren en getogen ben, zal niet iedereen mij kennen. Vandaar deze bijdrage.

In 1955 ben ik in één van de toenmalige duplexwoningen aan de Lindenlaan geboren. Al snel verhuisde ons gezin naar

de Plataanlaan, waar ik totdat ik ging trouwen heb gewoond. Met mijn vrouw Ina Berendse (van de voormalige smederij aan de Smidsteeg) hebben wij vervolgens een aantal jaren op het Oosteinde (het Zure End) gewoond. De laatste 8 jaar wonen we met onze drie kinderen aan de Stationsweg.

In het dagelijks leven ben ik leraar op het Christelijk Lyceum in Veenendaal.

Naast belangstelling voor de geschiedenis van ons dorp, ben ik ook sportliefhebber. Ik heb jaren op laag niveau bij 'de Valleivogels' gevoetbald.

Als lid van kerkgemeenschap de 'Achthoek' ben ik actief geweest in het kerkelijk jeugdwerk en als contactpersoon.

Samen met de andere bestuursleden wil ik mij inzetten, om leuke en zinvolle activiteiten te organiseren voor de leden van onze vereniging en het Scherpenzeels historisch erfgoed te bewaren voor nu en de toekomst.

Wim

ONDERSCHIEDING VOOR JOHAN LAGERWEIJ

Burgemeester Colijn heeft op vrijdagochtend 28 april j.l. een koninklijke onderscheiding uitgereikt aan Johan Lagerweij.

Hij is benoemd tot ridder in de Orde van Oranje Nassau, omdat hij zich al vele jaren inspant ten bate van de samenleving.

Johan Lagerweij maakt zich op meerder terreinen verdienstelijk voor de samenleving zoals, plaatselijke

historie en heemkunde, monumentenzorg, onderwijs jacht en kerk. Hij heeft zich daarbij ontplooid op bestuurlijk, publicitair, adviserend en uitvoerend niveau.

Tot zijn staat van dienst behoort onder meer:

- Bestuurslid van Ver. Oud Scherpenzeel (1978 – 2005).
- Vanaf 1979 bestuurslid van het Comité voor Scherpenzeelse Cahiers.
- Vanaf 1987 tot 1999 betrokken geweest bij de organisatie voor Open Monumentendagen.
- Lid van de Monumentencommissie vanaf 1999.
- Medeoprichter en lid van de werkgroep Hoeve de Beek.
- Bouwstijl- en typeringsadviseur van boerderijen.
- Adviseur bij restauratieprojecten van de Boerderijen Stichting Utrecht.
- Lid van het stichtingsbestuur Grebbelinie in het Vizier.
- Initiatiefnemer tot het herstel van een stukje loopgraaf in de Grebbelinie.
- Verzorgt dialezingen over de Grebbelinie, boerderijen, reizen in Israël, en diverse jachtonderwerpen.
- Van 1994 – 1997 lid en voorzitter van de kerkeraad van de Christelijke Gereformeerde Kerk.
- Pastoraal bezoeker van gemeenteleden van de Christelijke Gereformeerde Kerk.

Voorzitter Henk van Woudenberg feliciteert Johan Lagerweij en diens vrouw Jannie namens de Ver. Oud Scherpenzeel met de koninklijke onderscheiding.

MARTIN SEIJDELL BENOEMD TOT LID IN DE ORDE VAN ORANJE-NASSAU

Martin Seijdell spant zich al vele jaren vrijwillig in ten bate van de samenleving.

Binnen Ver. Oud Scherpenzeel is Martin vooral bekend door

zijn werkzaamheden binnen de werkgroep Heemkunde. Hij houdt zich in het bijzonder bezig met de organisatie van de activiteiten op Hoeve de Beek.

Tot zijn staat van dienst behoort onder meer:

- Medeoprichter van de Buitengewone Wijkgemeente in wording, later Hervormde Gemeente 'De Hoeksteen'.
- Ouderling.
- Scriba.
- Vanaf 1973 hulpkoster.
- Vanaf 1985 lid van de Oecumenische werkgroep.
- Secretaris van de Cantorij.
- Van 1980 – 1990 voorzitter van het Nederlandse Rode Kruis afdeling Scherpenzeel.
- Actief bij Tafeltje Dekje.
- Begeleider van een asielzoekersgezin.
- In 1996 heeft hij een woonproject gestart voor zeven gehandicapte jongeren in Veenendaal.

BOEIENDE LEZING OVER VOSKUILEN

Op dinsdag 4 april kwamen 165 leden in Partycentrum Boschzicht bijeen om te luisteren naar Henk van

Woudenberg. Hij heeft een boek geschreven over de buurtschap Voskuilen, de plek waar hij geboren is.

Allereerst deed hij als onze voorzitter enige huishoudelijke mededelingen.

De vereniging heeft in een brief aan de gemeente betreffende de vergunningaanvraag van een overdekte paardenbak bij Wittenberg haar verontrusting daarover uitgesproken.

Oud Scherpenzeel heeft zitting genomen in een commissie die nieuwe kaarten ontwikkelt voor de Grebbelinie.

Op 24 juni organiseert Henk van Woudenberg een fietstocht naar de buurtschap Voskuilen.

Er is een DVD te koop voor € 8,-- van het bevrijdingsconcert van Ceacilia op 5 mei 2005.

Piet Valkenburg heeft een tafel ingericht met werk van Scherpenzeelse schilders o.a. Van Essen, Koning en Bolk. Iedereen wordt uitgenodigd deze schilderijen en tekeningen te bekijken. Ook liggen de levensloopbeschrijvingen van de diverse schilders ter inzage.

De lezing over Voskuilen begint met prachtige sfeerdia's van de grenzen van de buurtschap. Momenteel ligt het deels in Leusden en in Woudenberg, maar oorspronkelijk lag het geheel in Woudenberg. De Romselaarse Beek is thans de grens. Ook de beelden van hoe het vroeger ging op de boerderij zijn fascinerend omdat er in een betrekkelijk korte tijd zoveel is veranderd.

De buurtschap is ontstaan door o.a. kamp- en strookontginningen. De oudste boerderijen zijn Romselaar, Kouwenhoven, 't Plaatsje en Nattegat.

Ooit waren de boerderijen eigendom van kloosters, maar na de Reformatie is het hele gebied door de stad Amersfoort in beslag genomen. De adellijke familie Van Hardenbroek kocht daarvan gronden met opstallen op tot in totaal 156.000 ha, zodat er een mooi jachtgebied ontstond. Kapitein Baron van Hardenbroek tot Ammerstol bouwde er in 1895 een Noors

landhuis. In 1961 is dat afgebroken. De boerderijen werden in 1977 verkocht aan de boeren.

De buurtschap heeft veel te verduren gehad in de Tweede Wereldoorlog. Diverse boerderijen zijn in brand gestoken vanwege het schootsveld. Het hele gebied werd onder water gezet en de boeren en het vee zijn lange tijd geëvacueerd geweest. Op 24 en 25 april 1945 is er stevig gevochten tussen Canadezen en Duitsers en zijn er nog slachtoffers gevallen. Gelukkig ziet het er nu allemaal weer prachtig verzorgd uit!

Na de pauze laat Henk van Woudenberg zien hoe de 16 boerderijen en 28 woningen er in 2005 uitzien en vertelt hij veel over de bewoners ervan.

Wilt u alles weten over deze bijzondere geschiedenis van een boerengemeenschap door de eeuwen heen en over de genealogieën van haar bewoners, dan kunt u intekenen voor € 25,- op dit prachtige document.

U kunt dat doen door een e-mail te sturen naar of uw naam en adres in een gesloten envelop sturen naar Kon. BDU Uitgeverij BV, Antwoordnummer 21, 3770 VB Barneveld t.a.v. de heer H. van Geerenstein. Een postzegel is niet nodig.

Bep Schimmel

OUD SCHERPENZEEL OP EXCURSIE NAAR NOORD-HOLLAND

Op zaterdag 6 mei vertrok om 8 uur een volle bus met leden van onze vereniging voor de jaarlijkse excursie. De bestemming was dit jaar het dorpje De Rijk in Noord-Holland. Een mooie tocht door bloeiende bloembollenvelden bracht de groep in "Het Wapen van Munster" voor de koffie met gebak. Daar kwamen vier gidsen voor een wandeling door dit prachtige dorpje. De Rijk ligt in het land van Leeghwater, de waterbouwkundige die in de 17^e eeuw er voor zorgde dat de Beemster en de Schermer werden drooggemalen. Zijn molens

die verantwoordelijk zijn voor het droogleggen van die grote meren, torenen nog steeds boven alles uit. In 2006 ziet het Land van Leeghwater er nagenoeg nog hetzelfde uit als tijdens de wereldberoemde Gouden Eeuw. De Rijk heeft vele fraai gerestaureerde huizen, getooid met sierlijke makelaars. Het raadhuis uit 1630 is ook ontworpen door Leeghwater. Het dorp de Rijk was vroeger zeer welvarend door de walvisvaart en haringvangst.

Tegenwoordig wonen er veel mensen uit de stad en vormt het toerisme de belangrijkste bron van inkomsten. De lunch op het terras van restaurant Oudejans was voortreffelijk. Ook was er nog gelegenheid om de kerk met zijn 23 gebrandschilderde ramen te bezoeken.

Achter het terras lagen drie bootjes aangemeerd waarmee we door de Eilandspolder hebben gevaren.

De schippers vertelden over de geschiedenis van deze polder, het vroegere Schermereiland.

De tocht ging door slootjes in prachtige weidegebieden met hun bewoners, langs het dorpje Graft en voorbij de vele huizen met de karakteristieke

groen geverfde houten gevels. Daarna bracht de bus ons naar Avenhorn. Langs deze weg staan vele stolpboerderijen. Deze boerderijen zijn alleen in dit gebied te vinden en worden gelukkig met medewerking van de stichting “Vrienden van de Stolp” voor het nageslacht bewaard. Na de koffie of thee met koek vertrok de bus naar Scherpenzeel, waar we precies om 18.00 uur aankwamen. Mede door het stralende weer en de goede sfeer kan worden teruggezien op een geslaagde dag.

Bep Schimmel

FIETSTOCHT OVER VOSKUILEN

Op zaterdag 24 juni aanstaande willen we een fietstocht maken over Voskuilen. Met Henk van Woudenberg als gids komen we op de mooiste plekjes van deze buurtschap. We maken kennis met het boerenbedrijf vroeger en nu. Verder maken we nog niets bekend, het moet een soort verrassingstocht worden. Wel verklappen we dat we niet zoveel fietsen, maar wel veel zullen zien.

Omdat **de groep niet groter dan 40 personen** mag worden, moet u zich opgeven bij Henk van Woudenberg, tel. 033-2774078

En dan nog iets: **het is exclusief voor leden van Oud Scherpenzeel.**

Ja, ja, dat klinkt mysterieus en veelbelovend. Wacht daarom niet te lang met opgeven!

Vertrek 13.30 vanaf de Grote Kerk in Scherpenzeel. Om ca. 17.00 uur zijn we terug.

"NOE EERST EFFE PROATE !"

In de rubriek "**Noe eerst effe Proate !**" interviewt Piet Valkenburg jonge en oude, bekende en onbekende, kortom allerlei Scherpenzelaars, die iets leuks of interessants over Scherpenzeel te vertellen hebben.

In deze tweede aflevering van "Noe eerst effe Proate !" komt Neeltje Veldhuizen-van Elst aan het woord. Neeltje van Elst is geboren te Scherpenzeel op 4 februari 1906 en is dus 100 jaar oud ! Om die reden haalde zij dan ook in februari van dit jaar de krant. Neeltje kan zich nog heel goed allerlei wetenswaardigheden van lang geleden herinneren en dus wilden we Neeltje graag even interviewen!

Neeltje van Elst aan het woord : "Mijn vader was Johannes van Elst, geboren te Scherpenzeel op 30 april 1865 en zoon van Reindert van Elst en Alida Harskamp. Vader was brievenbesteller en liep altijd naar Amersfoort en De Klomp om bij de stations de post te brengen en te halen. Pas veel later kreeg hij een fiets. Dat was heel wat, want hij moest op latere leeftijd nog leren fietsen! Ik weet nog dat hij van achteren op de fiets stapte met hulp van een extra stepje bij het achterwiel.

Een auto heeft mijn vader nooit gehad. Ik weet nog wel dat de eerste auto's door het dorp reden, dat was een hele belevenis. Eerst had je alleen maar paard en wagen. Later kwamen de eerste vliegtuigen.

Kijk, dit is een Ansichtkaart van het oude postkantoor, daar staat mijn vader nog op, 2e van links. Helemaal rechts met de fiets is Tinus Sterk, daar tussenin is Hohoed, de kantoorbaas en Kees Osnabrugge staat met een fiets links.

Ik heb mijn grootouders van vaderskant niet gekend. Mijn vader was drie jaar toen mijn grootvader, Reindert van Elst, is gestorven. Grootvader Reindert is gestorven tijdens de pokkenepidemie. Zij woonden in een huis aan de Holevoet en toen vader Reindert 's nachts stierf, moest iedereen het huis uit, grootje met de 5 kinderen. Dat moet dan in 1868 zijn geweest. Ze zijn toen in het huis op het Musschennest gaan wonen, waar later mijn ouders ook zouden gaan wonen.

Grietje van Ede en Johannes van Elst.

Mijn ouders trouwden op 15 november 1890. Mijn moeder was Grietje van Ede, geboren op 16 juli 1867, dochter van Jan van Ede en Neeltje Overeem. Ik heb nog een foto waar mijn vader en moeder op staan.

Mijn vader heeft allerlei werk gedaan. Toen hij brievenbesteller was, deed drie bestellingen per dag in het dorp. Dan had hij 's avonds een klein ritje en daar verdiende hij dan een kwartje mee, dat spaarde hij. Wij woonden in een oud huisje op het Musschennest. *(foto volgende bladzijde, het huis in het midden)* Dat heeft mijn vader gekocht voor duizend gulden. Dat geld had hij niet dus dat moest hij lenen. Dat werd heel zuinig leven en sparen om dat geld na een paar jaar weer terug te kunnen betalen, want in die tijd wilde men echt geen schulden hebben! Eigenlijk was het een heel oud huisje, erg koud, met nog een stenen vloer erin en geen kleed op de vloer. Toen we er net woonden, wilden de burens een planken vloer gaan maken, maar dat geld hadden we niet. Maar mijn moeder stond erop dat die houten vloer er kwam, want er was nog een kind op komst in dat koude huis, mijn jongste broer. En dus kwam er een planken vloer en dat kostte toen 27 gulden. Maar er was nog steeds geen kleed op de vloer en het geld was echt helemaal op. Weet je wat we toen deden? We hadden jute zakken, die wisten we uit en dan werden ze geveerd. Moeder naaide de zakken aan elkaar en toen hadden we een kleed! Ik weet ook nog dat we ons eerste echte kleed kochten. Ik begon toen al een beetje te werken. Ik bleef thuis en kon mijn moeder helpen en ik kon prompt dat kleed gaan kloppen !

Ik heb op de Openbare School gezeten, nog het oude gebouw in het dorp. Je had ook een kleine Christelijke school aan de Glashorst, van meester Weenink. Pas later kwam de School met De Bijbel. Dominee Wartmol wilde een Hervormde School en er kwam een soort gemengde school, want ze gingen samen met de Gereformeerden. Er werd aan de school een stuk bijgebouwd en toen was de school half Hervormd en half Gereformeerd.

Meester Weenink, later meester Kleije, was hoofd van het Gereformeerde deel en meester Gouma van het Hervormde deel.

Mijn moeder had een grote groentetuin achter het huis en die groente verkocht ze ook. Mijn moeder is ook baakster geweest. Dat was vroeger zo, dat begon eigenlijk om de buren te helpen en daar werd niet voor betaald. Maar later hielp ze ook mevrouw Cozijnsen. Ik weet nog dat Jan Overeem kwam en vroeg "Wil je effe komen", want zijn zwangere vrouw had zure bessen gegeten en ze had nu zo'n pijn in haar buik. Mijn moeder keek eens en zei "Ja, ga de dokter maar halen, want de baby is op komst!".

Op het voorblad staat een foto van rond 1910 "Vrouwen in de Gezondheidszorg". Moeder Van Elst zit links vooraan.

"Kijk, ik heb ook nog een foto van de Meisjesvereniging van Dominee Harthoorn. We gingen toen een dagje naar het strand bij Scheveningen en wij zaten gewoon in het zand.

Toen de vloed op kwam, moesten we gauw maken dat we wegkwamen !

Kijk dat is Mevrouw Harthoorn, zij zat als enige in een badstoel. Ik zit links vooraan.

Ik leerde mijn man, Peter Veldhuizen, kennen bij de melkfabriek. Hij woonde in Renswoude en werkte daar bij de melkfabriek "De Volharding". Hij was een zoon van Wouter van Veldhuizen en Jannigje Donkelaar. Wouter van Veldhuizen was stalknecht op Kasteel Renswoude, maar hij is jong gestorven. Mijn man Peter heeft bij de melkfabriek van alles gedaan. De laatste jaren was hij melkontvanger. Maar hij moest ook op de ketel letten en eigenlijk van alles doen. 12 juli 1928 zijn we toen getrouwd. De eerste vijf jaar hebben we bij 't Hoekje gewoond, in een heel oud huisje, ernaast zat een winkeltje. Ik weet nog dat er twee bedsteden in de kamer zaten. Die hebben ze er uit gebroken en ze zijn boven gaan slapen. Van de ruimte van die twee bedsteden hebben ze een klein winkeltje gemaakt en een nieuwe voordeur. Ik weet nog wel wie er daar woonden : je had eerst Blanken, dan het ouwe

blok van Jan Boom, dan Kees Wolleswinkel, dan Frans de Koning en dan kreeg je Wes Pol, de fietswinkel. In dat huis van Wes Pol heeft ook nog Job Valkenburg, de schoenmaker gewoond. Dat is jouw grootvader ! (van schrijver dezes). Job is in 1928 naar Veenendaal vertrokken en toen is Van der Zijden er in gekomen. Dat huis is later nieuw opgebouwd, nu is er een dierenwinkel.

Na die vijf jaar hebben we dit huis aan het Oosteinde laten bouwen. Dat was dus in 1933 en ik woon hier nu nog steeds, alweer 73 jaar. We kregen twee kinderen: Wouter, geboren op 9 februari 1932 (hij leeft helaas niet meer) en Grietje (Riet), geboren op 18 november 1939.

Er is in dit deel van Scherpenzeel ook stevig gevochten in de 2e Wereldoorlog.

Eigenlijk is het vechten hier begonnen in mei 1940 en geëindigd in 1945. We hadden een korporaal in huis van de Verbindingen en toen de oorlog uitbrak op vrijdagmorgen 10 mei rende hij in zijn onderbroek naar buiten en riep "En nu is het werkelijkheid!". Iedereen begreep dat het nu menens was. De eerste mensen moesten op die vrijdagmorgen al vluchten. Mijn man ging echter eerst nog naar Renswoude, naar de melkfabriek, maar er werd al heel weinig melk meer aangeleverd. Mijn vader en moeder vertrokken 's middags al uit het dorp en gingen met de trein mee, samen met mijn broer

Piet. Wij werden gewaarschuwd door Bart van de Haar en zijn 's nachts om twaalf uur pas gegaan omdat er toen pas weer een trein kwam. Toen begon de oorlog pas goed. Ik had al kinderen, Wouter was 8 en Riet nog geen half jaar. We liepen naar het station en waren maar net op tijd, want even later werd de Pothbrug opgeblazen. We kwamen zaterdag in de middag aan in de Wieringerwaard. Dat was een vreemd en angstig gezicht, want daar waren de Hollandse militairen al volop aan het terugtrekken. We zaten in een boerderij aan een hoofdweg en we zagen het vluchtende Nederlandse leger langskomen.

Er moet hier verschrikkelijk gevochten zijn. Er is wel eens gezegd dat ze op de stelling bij de Holleweg, de Duitsers met een greep op hadden kunnen scheppen, zoveel waren er gesneuveld.

Toen we terugkeerden telden we 73 kogelgaten in het dak. Ook waren alle dakpannen van het dak, was de schoorsteen van het dak af en waren alle ruiten vernield. Er bleek ook heel veel gestolen te zijn, we hadden niet veel meer in het huis. We hadden nog geluk, in het dorp zijn veel huizen verbrand en hier vlakbij op het Oosteinde waren drie huizen opgeblazen, dat van Van Dijkhof en dat van Piet de Jong. Om het dak te herstellen was er te weinig hout. Rondom de kogelgaten werd daarom het hout netjes weggehakt en werden er nieuwe stukjes hout ingebracht. Ook aan het eind van de oorlog is hier erg gevochten.

We hadden in de tuin een schuilkelder gebouwd en daar hebben we toen veel in gezeten. Ik weet nog dat er op straat een munitiewagen in brand werd geschoten. Dat was op een zondagmorgen. Op een gegeven moment liepen achter het huis de Engelsen en op het Hofpad en voor op straat liepen de Duitsers. We zaten dus midden in de vuurlinie en er werd constant heen en weer geschoten.

We zijn die dag gevlucht naar mijn broer Rein van Elst, die had een huis in de Marktstraat. Samen met mijn vader en moeder

zaten we bij Rein in de kelder. Maar ook daar was het niet veilig.

...We zijn die dag gevlucht naar mijn broer Rein van Elst, die had een huis in de Marktstraat...

Eerst viel er een bom achter het huis en toen eentje voor op straat en toen durfde mijn moeder daar ook niet meer te blijven. We zijn toen weer naar huis gegaan en hebben in de schuilkelder gezeten. Er waren mensen in het dorp nieuwsgierig en die liepen in de richting van Barneveld, naar de Engelsen. Maar er kwam niemand terug, ze hielden ze allemaal aan die kant, zodat er geen informatie doorgespeeld kon worden.

Ik heb natuurlijk ook de 1e Wereldoorlog nog meegemaakt ! Ik was nog maar acht jaar oud, maar ik weet er nog wel wat van! Toen ik uit school kwam begonnen de klokken opeens te luiden. Toen ik thuis kwam, was m'n moeder er niet, zij was op het land aardappelen aan het rooien. Ik liep naar haar toe en vroeg haar of het erg was als er oorlog was. "Ik weet niet" zei moeder, "want ik heb het nooit meegemaakt". Maar ze had wel eens gehoord dat er eens 80 jaar oorlog was geweest en

daar moest ze niet aan denken natuurlijk! Er was misschien in Nederland zelf geen oorlog, maar ook toen was het wel heel slecht. Mijn oudste broer, Jan van Elst, moest in dienst komen in oktober 1914, hij ging naar Oirschot en ook mijn broer Rein moest in dienst komen, die heeft in Zevenaar gelegerd gelegen, voor de grensbewaking. Alles ging op de bon en er was heel weinig meer te eten. Er werd stiekem geslacht en ik weet nog dat mijn moeder wel eens 's nachts met de burens weggeweest is als er ergens werd geslacht. Ze had dan een schort om en hield dan het schort bij de punten omhoog. Dan werd er vlees in gegooid en zo kwam ze dan weer terug naar huis lopen. Toen ik 14 werd, was ik oud genoeg om voor het eerst een koffiebon te krijgen en daar was moeder wel blij mee!

Ook na de 2e Wereldoorlog werkte mijn man Peter op de melkfabriek in Renswoude. Dat heeft hij gedaan tot de fabriek werd afgebroken. Toen was Peter al 65 jaar oud en hij had op een paar maanden na er 50 jaar gewerkt, maar hij stopte toen de melkfabriek naar Woudenberg ging. Later zou blijken dat ze zijn medaille voor 50 jaar trouwe dienst al klaar hadden liggen! Die medaille hebben we veel later gekregen, maar Peter was toen al overleden. Hij overleed in 1982 op 82-jarige leeftijd. De melkfabriek in Woudenberg stopte en Kees van de Wetering was daar aan het opruimen. Ze vonden de medaille voor Peter en die heb ik toen alsnog gekregen. Wist u dat ik nog elk jaar een kerstpakket krijg van de oude melkfabriek? Al 38 jaar lang! Dat bedrijf is nu van Campina geworden en die stuurt alle ex-werknemers nog elk jaar een kerstpakket !

Die 100 jaar is echt heel snel gegaan. Ik vind de tijd nog steeds erg snel gaan! Ik heb veel aanloop en veel aanspraak, dus ik verveel me niet zo snel. Er komen heel veel mensen, van de CMD, van Tafeltje-Dek-Je, van de Nachthulp en andere vrijwilligers, zodat er goed op me gelet wordt. Ik kan ook weer een beetje lezen, nadat ik aan m'n ogen ben geholpen.

Naamplaatje van mevr. Van Elst op de 100-jarigen bank bij Huis in de Wei.

Toen ik 100 jaar werd, heb ik een heel leuke dag gehad. Ook de burgemeester is nog geweest. Dat is een heel leuk mens, heel aardig! Ik heb de foto van ons samen aan de muur gehangen, daar ben ik best wel een beetje trots op!"

Scherpenzeelse Krant *Nieuws*

dinsdag 7 februari 2006

Scherpenzeelse honderd jaar

DE LAMBALGERKEERKADE, EEN OUD VERDEDIGINGSWERK MET EEN INTERESSANTE PLANTENGROEI

Wie vanaf de Stationsweg tussen de huisnummers 324 en 328 het tegelpad neemt, komt op de Lambalgerkeerkade terecht, een laag dijkje dat een onderdeel van de Grebbelinie vormt. Zoals bekend werd deze linie aangelegd om de doorgang van vijandelijke legers te bemoeilijken door delen van de Gelderse Vallei onder water te zetten.

De kade nu is begroeid met fors uitgegroeide zomereiken.

Vroeger, en dat duurde tot na de Tweede Wereldoorlog, was er eikenhakhout. Dat had voorheen een hoge gebruikswaarde. Het leverde brandhout, o.a. voor bakkersovens, en de schors diende als grondstof voor run waarmee je leer kon looien. De eiken van het hakhout werden regelmatig gekapt (ongeveer eenmaal in de tien jaar). De onderstammen, stobben of stronken liepen na de kap uit en nieuwe eikenstammetjes groeiden op.

De Lambalgerkeerkade is begroeid met hoge eiken. Hier een beeld van traject 4 in maart 2003.

De stronken werden in de loop der jaren steeds dikker en konden zeer oud worden. In de jaren na de Tweede Wereldoorlog raakte het eikenhakhout steeds meer in onbruik. Dat was ook het geval op de Lambalgerkeerkade. In 1965, toen ik in Scherpenzeel kwam wonen, was er sprake van 'doorgeschoten hakhout' omdat jarenlang niet gekapt was. De eiken waren hoger dan voor hakhout normaal en veel lager dan nu. Per stronk waren meer stammen aanwezig. Later is het voormalige hakhout omgevormd tot hoog opgaande bomen door per stronk niet meer dan één stam (spartelg genoemd) te laten staan. Maar hier en daar staan nog twee of drie stammen op een stronk en daaraan is het hakhoutverleden van de eikenbomen nog steeds te herkennen.

De Lambalgerkeerkade is in 1745 aangelegd en dus inmiddels 261 jaar oud. Zowel deze leeftijd als het feit dat er al lange tijd (hakhout)bos op gegroeid heeft, leidde tot een interessante ondergroei met o.a. bosplanten. De beste tijd om dit te bekijken, is het voorjaar. Dan siert speenkruid met talloze gele bloemen de ondergroei, vooral in het deel van de kade dat vlakbij het dorp ligt. Als we de gehele kade aflopen, zullen we merken dat speenkruid niet overal groeit. Er zijn ook delen waar hij ontbreekt of schaars is. Datzelfde geldt ook voor andere plantensoorten. De variatie in ondergroei is de reden dat ik de plantengroei van de kade wat nauwkeuriger onderzocht heb. Daartoe heb ik de kade in vijf trajecten verdeeld zoals op het kaartje en in de tabel te zien is. (zie pag. 29 en 30)

Wanneer we onze wandeling vanaf de Stationsweg in traject 1 beginnen, zien we in de ondergroei naast speenkruid onder meer veel zevenblad en grote brandnetel groeien alsook een struik die eind april – begin mei de aandacht trekt door talrijke witte bloemtrossen. Dat is de vogelkers. Al deze soorten wijzen op een voedselrijke bodem, hetgeen opmerkelijk is daar de kade eertijds van voedselarm zand gemaakt werd.

Door de ligging vlakbij de bebouwde kom heeft er voedselverrijking plaatsgevonden door het deponeren van afval. Dat geldt ook voor de trajecten 2 en 3.

Verder zijn er na 1965 enkele soorten gaan groeien die vanuit tuinen ontsnapt zijn of die met tuinafval op de kade terecht zijn gekomen (zie tabel). Onder meer groeit er veel bonte gele dovenetel.

Na het oversteken van de Holevoetlaan komen we in traject 2. Sinds 1965 is dat sterk van karakter veranderd. Toentertijd was er veel meer beschaduwing doordat de eiken dichter op elkaar stonden en onderaan meer bebladerd waren. Verder groeiden er veel bramen. Door de kap van eikenstammen en het opkronen (het kappen van de lagere zijtakken) van de resterende eiken kreeg de ondergroei meer licht. Daardoor, maar ook door het grotendeels opruimen van de weelderige bramengroei, kreeg de ondergroei een grazig karakter. Over grote delen overheersen nu lichtminnende graslandplanten in plaats van schaduwplanten. En verder zijn nogal wat gedeelten van de kade bij particuliere tuinen getrokken. Hierdoor is een zeldzame soort verdwenen, namelijk dalkruid. Van deze soort komen in de omgeving maar weinig groeiplaatsen voor en ook landelijk gezien is dalkruid niet algemeen.

Door de mens zijn er nieuwe soorten bij gekomen. Vooral door het deponeren van tuinafval zijn veel soorten op dit stuk kade terechtgekomen waarvan een deel heeft standgehouden of zich heeft uitgebreid (zie tabel). Het betreft naast oorspronkelijk uitheemse sierplanten zoals trompetnarcis ook inheemse soorten waaronder stinkende gouwe en dagkoekoeksbloem.

Waar het tegelpad (alsook de gemeentelijke eigendom van de kade) ophoudt en de kade een knik maakt, komen we in traject 3. Dat wordt evenals de twee volgende trajecten door het Staatsbosbeheer beheerd als staatsnatuurreserveaat. Ook traject 3 ligt vlak bij woningen en de ondergroei is nauw

verwant aan die van de vorige twee trajecten, eveneens wat soorten betreft die uit tuinen afkomstig zijn.

Na ongeveer 100 meter gaat traject 3 geleidelijk over in traject 4. Hier zien we geen speenkruid, zevenblad en allerlei andere soorten van (zeer) voedselrijke bodem meer groeien (althans t/m 2005, zie tekst aan slot) maar wel bochtige smele (een soort gras) en rankende helmbloem. De twee laatstgenoemde soorten, die kenmerkend zijn voor bossen op voedselarme zure bodem, komen alleen maar in traject 4 voor. Dit is dan ook het voedselarmste deel van de gehele kade. Het heeft het meest zijn oorspronkelijke karakter behouden doordat het voldoende ver van de bebouwing ligt. Ook ontbreken hier soorten die uit tuinen afkomstig zijn, op een enkele plant van gewoon vingerhoedskruid na. In de ondergroei van zowel traject 3 als 4 domineert klimop die hier en daar ook hoog de bomen ingaat. In deze twee trajecten zien we ook het meest gewone salomonszegel groeien (zie tabel).

Zowel het dichte klimopdek op de bodem als gewone salomonszegel en andere plantensoorten houden op wanneer we in traject 5 aankomen. Wel is er een dichte ondergroei van bramen en plaatselijk veel gras, maar andere kruidachtige soorten als voornoemd zijn schaars (zie tabel). Waarom dit zo is, wordt uit de voorgeschiedenis duidelijk. Over dit traject is de oorspronkelijke kade namelijk afgegraven en dat moet tussen 1925 en 1948 gebeurd zijn volgens oude topografische kaarten en mededeling van Joh. Lagerweij. Na afgraving en egalisering werd de grond als akker gebruikt waar o.a. rogge en stoppelknollen verbouwd werden. In 1977 werd de kade door het Staatsbosbeheer hersteld en met houtgewas beplant

Bij die beplanting werd niet alleen uitgegaan van zomereik zoals bij aanplant van het vroegere hakhout. Naast zomereik werden in traject 5 ook veel aangeplant eenstijlige meidoorn, zwarte els, lijsterbes en gewone vlier.

Deze soorten groeien ook hier en daar in de andere trajecten van de kade, maar veel minder talrijk. Zeer waarschijnlijk hebben ze zich daar spontaan gevestigd en zijn ze niet door de mens geplant.

De soortenarme kruidlaag van traject 5 is een gevolg van het recente ontstaan. Ongetwijfeld zullen zich in de toekomst meer soorten gaan vestigen, o.a. soorten van bosranden en bossen. Het voorkomen van grote brandnetel en speenkruid wijst op een wat voedselrijkere bodem vergeleken met die van het vorige traject.

Het pas herstelde traject 5 van de kade in maart 1977.

Na traject 5 liep de kade vroeger door tot een inundatiestuw in de Lunterse beek. Wanneer het water werd opgestuwd, liep het land ten oosten van de kade, dus in de richting van de Nieuwstraat, onder water. Wanneer er althans voldoende water was, want het meeste inundatiewater moest via de Grebbesluis bij Rhenen uit de Rijn de Gelderse Vallei instromen. En de waterstand in de rivier was daarvoor niet altijd hoog genoeg. Voor meer wetenswaardigheden over de Grebbelinie wordt u verwezen naar de literatuurlijst.

Over toekomstige ontwikkelingen

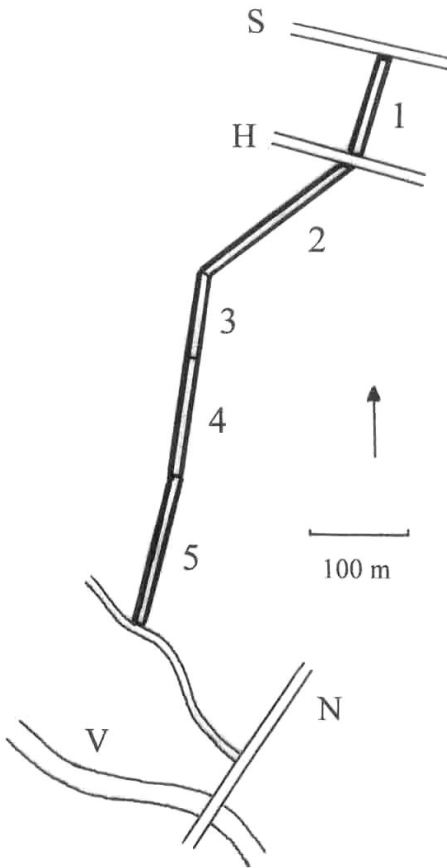
Of de latere ondergroei van traject 5 zal gaan lijken op die van traject 4 of op die van 1, 2 en 3 hangt mede af van de menselijke beïnvloeding. Een belangrijke factor is het sinds vroeger sterk toegenomen gebruik als wandelpad en plaats om honden uit te laten. Vooral het laatste bevordert voedselverrijking, ook op het overige deel van de Lambalgerkeerkade.

Bij het schonen van de greppel vlak ten westen van de kade in de afgelopen winter is bagger in de trajecten 3 en 4 gedeponneerd. Dat heeft tot voedselverrijking geleid en daarmee tot vestiging van grote brandnetel in traject 4 waar de soort voorheen ontbrak (zie tabel). In traject 3 is deze soort daardoor toegenomen.

Verder wordt er nog steeds tuinafval op de kade gedeponneerd, vooral in het begin van traject 3. Het leidt vooral tot meer brandnetels en het verdwijnen van minder algemene plantensoorten. Dat moet dus voorkomen worden. Laten we ervoor zorgen dat ook latere generaties kunnen genieten van een gevarieerd natuurgebied met een interessant historisch verleden.

Om latere ontwikkelingen in de begroeiing te kunnen vergelijken met de huidige situatie werd de gehele kade in 2005 door de auteur op plantensoorten geïnventariseerd. In het betreffende rapport (Londo, 2006) kunt u de volledige plantenlijsten raadplegen. De soorten in tabel 1 zijn daaruit een selectie.

Dr. Ger Londo

Hiernaast een situatieschets van de Lambalgerkeerkade.

De diverse trajecten van de kade zijn met cijfers aangegeven en worden in de tekst beschreven. De lettersymbolen hebben de volgende betekenis:

S = Stationsweg;

H = Holevoetlaan;

N = Nieuwstraat;

V = Valleikanaal.

In het zuiden eindigt de kade bij de Polsche steeg.

Literatuur

Blommestein, J.C.T. van, 1978. De Grebbelinie, van militair verdedigingswerk tot cultuurhistorisch erfgoed en natuurmonument. Stichting Menno van Coehoorn, 's-Gravenhage.

Londo, G., 2006. Botanische samenstelling van de Lambalgerkeerkade. Rapport.

Rietberg, B., 2004. De Grebbelinie, een cultuurhistorische gids. Stichting Matrijs, Utrecht.

Tabel met een selectie van de plantensoorten die in 2005 op de kade werden aangetroffen. De cijfersymbolen hebben de volgende betekenis:

4 = soort (zeer) veel aanwezig, soms dominerend

3 = soort vrij veel (plaatselijk soms veel) aanwezig

2 = soort schaars (soms plaatselijk wat talrijker)

1 = soort zeldzaam, weinig exemplaren

Zie tekst voor verdere toelichting.

Lambalgerkeerkade, traject   **1**   **2**   **3**   **4**   **5**

Soorten van voedselrijke bodem

Speenkruid	4	2	4		1
Zevenblad	4	2	2		
Grote brandnetel	3	3	2		2
Hondsdrif	2	2	2		
Kleefkruid	2	1			
Geel nagelkruid	2	1			
Gewone vogelmelk	2	1			

Soorten van matig voedselrijke bodem

Schaduwgras	3	2	2	2	
Klimop	2	2	4	4	1
Gewone salomonszegel	1	2	3	3	
Grote muur	1	1	2		
Lelietje-van-dalen		1	1		

Soorten van voedselarme bodem

Bochtige smele					1
Rankende helmbloem					1

*Soorten die na 1965 door de mens zijn
aangevoerd*

Bonte gele dovenetel	3	2	2		
Gewoon sneeuwkllokje	1	1	1		
Dagkoekoeksbloem	1	2	1		
Trompetnarcis	1	2			
Stinkende gouwe	1	1			
Kleine maagdenpalm	1	1			
Gevlekte dovenetel		2	1		

ZOEKTOCHT NAAR HUBERT DICKS, de eerste gesneuvelde soldaat in Scherpenzeel in de Tweede Wereldoorlog

Het is 12 mei 1940, eerste pinksterdag. Twee dagen geleden is de oorlog uitgebroken en zijn de mensen geëvacueerd. Scherpenzeel wordt alleen bevolkt door soldaten. De eersten die contact met de vijand zullen krijgen, zijn waarschijnlijk de soldaten die in de voorposten liggen. Vermoeid door weinig slaap horen zij vol spanning het oorlogsgeweld steeds meer naderen. Zo ook de soldaten van het 15 RI (Regiment Infanterie) in de stelling aan het eind van de Marktstraat bij de Eikenlaan (toen Dwarsdijk). In de tuin van dierenarts Stotijn staat een oud kanonnetje opgesteld, een stuk 6-veld. Met veldkijkers speurt men de omgeving af richting Barneveld en is men alert op elk verdacht geluid¹.

Plotseling klinkt het geluid van naderende motoren. Zal dit het eerste contact met de vijand zijn? Het kleine kanon wordt geladen. Spannende seconden volgen. Dan komen drie motoren, waarvan twee met zijspan, door de bocht recht op hen aan. Het kleine kanon vuurt een salvo af en één Duitser valt op straat. De motoren rijden door tot 150 meter voor de stelling. Een nieuw salvo klinkt. Twee soldaten vallen neer bij hun motor. De derde motor maakt rechtsomkeert en vlucht weg. De stilte keert weer.

Vanuit de uitkijkpost aan de Willaerlaan ziet men dat er nog levenden bij de slachtoffers zijn. Wat nu te doen? De slachtoffers halen? Maar er kunnen nog meer Duitsers in het voorterrein zitten en waar zijn de gevluichte Duitsers gebleven? Er wordt artillerievuur aangevraagd. Het voorterrein moet beschoten worden. Dat gebeurt pas om half twaalf, want er is geen telefoonverbinding en een ordonnans moet helemaal

---

¹ Dit verhaal wordt uitvoeriger beschreven in: De Gelderse Vallei in de mobilisatietijd en de meidagen 1940, door Kees Cramer. Veenendaal, 1985, blz. 85, 86.

naar de Pothbrug lopen voor de aanvraag. Om twee uur besluit men om naar de gewonden te gaan. Een gevaarlijk karwei. Sergeant Krol, soldaat Van Vught en nog twee anderen kruipen naar voren met een witte vlag op hun bajonet. Na een poosje komen ze terug met twee Duitsers. De derde is dood. Eén, een officier, is niet ernstig gewond, de ander is zwaar gewond. Snikkend vertelt hij, dat hij in deze oorlog nog geen schot gelost heeft en nu zelf zwaar gewond is. Hij is getrouwd en heeft vier kinderen. Hij vraagt zich af of hij ze ooit nog terug zal zien.

De derde is dood.... Het staat er in het boek over de oorlog zo onopvallend, zo klein. Maar hier wordt een mensenleven beëindigd. Stil ligt hij daar op straat. De volgende dag volgt de aanval op Scherpenzeel en kunnen de Duitse soldaten hem begraven. Hij krijgt een tijdelijk graf aan het begin van het zandpad tussen de Renessersteeg en de Willaerlaan/Voskuilerdijk. Het eerste slachtoffer in Scherpenzeel van een krankzinnige oorlog..

Wie was hij? Waar kwam hij vandaan? We zouden het nooit geweten hebben als er niet iemand was geweest die zich de naam op zijn tijdelijke graf herinnerde. Het was Jan van Dijk van 't Plaatsje (Voskuilerdijk 20). Hij was geëvacueerd geweest en kwam met één van de eerste groepen terug.

Gert van de Peut wijst de plaats aan van het tijdelijke graf van Hubert Dicks.

Hij vertelde mij vorig jaar het volgende: “Wij kwamen een paar dagen later met de bus. De eersten werden naar Nooitgedacht gebracht en wij reden via Scherpenzeel naar de schietbaan. Van daar moesten we lopen. Daar lag het graf van een Duitser. Een kruis er op met zijn helm met een kogelgat. Hij heette Hubert Diecks en was gesneuveld op het kruispunt bij Peut. Later, op een zaterdag, werd hij opgegraven.”

Ooggetuige daarvan was Gert van de Peut. “Ik lag in de sloot en keek over de rand hoe ze hem opgroeven. Toen begreep ik waar de dekens gebleven waren die wij na de evacuatie misten. Zij hadden deze gebruikt om hem in te begraven. In onze dekens werd de gesneuvelde soldaat afgevoerd. Het graf zal er zo’n twee of drie weken gelegen hebben.”

Hubert Diecks heette hij dus. Zou er nog iets over hem te vinden zijn? Een graf, een foto? Zou zijn familie het bovenstaande verhaal kennen? Zouden ze sowieso weten wat er met hem is gebeurd? Prikkelende vragen waarmee ik aan de slag ging. Een boeiende zoektocht volgde. Allereerst via internet.

Op internet staan nieuwsgroepen. Mensen met dezelfde interesse kunnen elkaar vragen stellen. Voor genealogen is de nieuwsgroep soc.genealogy.benelux de beste en daar vroeg ik of iemand wist waar ik verder moest zoeken. Er reageerden verschillende personen en iemand wees mij op de site van Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge e.V. in Kassel (www.volksbund.de/graebersuche/). Zij proberen gegevens te verzamelen van omgekomen Duitse soldaten. En daar vond ik: Hubert Dicks, soldaat, geboren 14-02-1915, overleden 12-05-1940, begraven op de Duitse Oorlogsbegraafplaats Ysselsteyn, Blok CA, rij 8, graf 195. Geen geboorteplaats of plaats van overlijden.

Ysselsteyn is de enige Duitse oorlogsbegraafplaats in Nederland. Ik dacht eerst nog even aan IJsselstein bij Utrecht, maar Ysselsteyn ligt in de Peel, tussen Helmond en Venray.

Op de begraafplaats liggen 31.598 Duitse militairen die tijdens de Tweede Wereldoorlog op Nederlands grondgebied om het leven zijn gekomen.

Hubert Dicks dus en geen Diecks. Ik was weer een stapje verder. Een andere lezer van de nieuwsgroep, Jan ter Maten uit Son en Breugel bood aan een foto te gaan maken van zijn graf. Jan bleek nog familie te zijn van de Ter Maatens uit onze omgeving. Hij maakte o.a. de bijgaande foto van het graf van Hubert Dicks.

Het graf van Hubert Dicks op de begraafplaats Ysselsteyn.

Maar waar was Hubert Dicks geboren en is er nog familie? Bij de Kriegsgräberfürsorge kon men mij niet verder helpen. Een oproep via de Duitse nieuwsgroep voor genealogen soc.genealogy.german leverde een interessante reactie op. Henning Böttcher uit Zwitserland wees mij op WAST, een Duitse organisatie in Berlijn die nabestaanden van gevallen in het voormalige Duitse leger inlicht (www.com-de.com/wast/).

Via de mail kon een verzoek tot opsporing gedaan worden. Met de post zou ik antwoord krijgen. Twee maanden later kwam er bericht. Hubert Dicks was op 12 mei bij Scherpenzeel gesneuveld en op 13 juni is zijn overlijden in de burgerlijke stand van Aldekerk ingeschreven. Als nabestaande wordt zijn moeder genoemd. Na een mailtje naar de burgerlijke stand van Aldekerk kwam als antwoord dat hij daar inderdaad was ingeschreven, maar dat zijn ouders en andere familieleden niet meer in leven zijn.

Ondertussen kwam ik er achter dat op de site www.grebbeberg.nl/ereveld/ ook veel informatie staat. In het register Duitse gevallen staat Hubert ook vermeld. Compleet met plaats van overlijden en geboorteplaats. Hij was Schütze (soldaat van de infanterie) en behoorde tot het 366e Regiment Infanterie van het Duitse leger², geboren in Aldekerk. Dat klinkt behoorlijk Nederlands. En dat klopt ook wel. Het heeft ooit bij Gelderland behoord. Het ligt 12 km ten westen van Venlo over de grens, district Kleef. Het is een kern van de gemeente Kerken. Via internet heb ik in het telefoonboek van Aldekerk de naam Dicks opgezocht. Er staan een aantal vermeldingen, maar is dat familie? En hoe moet ik de familie benaderen? Willen zij het verleden wel oprakelen?

Er stond een adres bij met e-mail: Georg Dicks, een advocaat in Kerken-Aldekerk. Hij antwoordde dat hij geen familie is. Mis dus. Dan maar via de historische vereniging van Kerken-Aldekerk. Irmgrid Bappert van de vereniging ging voor mij op zoek of er misschien toch nog familie was. En met succes! Zijn zuster leefde nog en woont nu nog steeds in zijn geboortehuis. Naast haar adres stuurde Irmgrid ook nog een kopie van zijn bidprentje..... met foto!

Vier maanden na het begin van mijn zoektocht had ik antwoord op mijn vragen. Ik stuurde Huberts zuster, Sabine

---

² En niet tot het 227e Wielrijdersbataljon zoals in het bovengenoemde boek wordt vermeld.

Flud een brief om haar van mijn zoektocht te vertellen. Ook wilde ik weten of zij de juiste omstandigheden van zijn overlijden kende en wilde weten. In een aardige brief vertelde zij meer over Hubert: "Zijn vader is in de Eerste Wereldoorlog ook als soldaat omgekomen. Hubert heeft voor kapper geleerd. In 1938 moest hij werken voor de Arbeidsdienst in de buurt van Kleef en in augustus 1939 moest hij in het leger. Als tweede uit de gemeente Alderkerk kwam hij in deze zinloze oorlog om het leven. Met onze moeder heb ik toentertijd zijn graf bezocht. Een tocht naar Ysselsteyn is voor mij en mijn zuster altijd weer een behoefte om ons aan Hubert te herinneren."

Jesus † Maria † Joseph
Petrus und Paulus!
 „Er opfert sich auf, um sein Volk zu retten
 und sich einen ewigen Namen zu erwerben.
 1. Matt. 6. 4.

Bete
 für den im Kriege gefallenen
Hubert Dicks
 Schütze in einem Inf. Regt.

Der liebe Verstorbene war geboren zu
 Alderkerk am 14. Februar 1915 als
 einziger Sohn der Eheleute Hubert
 Dicks und der Crescentia Vogel.
 Seinen Neigungen entsprechend wurde
 ihm in jungen Jahren tüchtige Ausbil-
 dung in seinem Berufe zuteil und er

berechtigte zu den schönsten Hoffnungen.
 Nachdem er im zarten Alter den Vater
 im großen Weltkriege auf dem Felde
 der Ehre verloren, folgte er selbst im
 August 1940 dem Rufe des Vaterlandes
 zur Verteidigung der Grenzen gegen die
 Feinde. Bei den Kämpfen in Holland
 fand er in den Abendstunden des 11.
 Mai 1940 in treuer Erfüllung seiner
 Pflicht den Soldatentod. Bei einem
 Versuch, eigene Kameraden aus einer
 verzweifeltsten Lage zu befreien, kreiste
 ihn der Tod. Seine Kameraden beer-
 digten ihn bei Scherpenseel, Provinz
 Gelderland.

Bete, lieber Leser, für seine Seelenruhe!
 Vater unser . Begrüßet seist du .

Nicht wollen wir trauern, daß wir
 ihn verloren haben, sondern wir wollen
 dankbar sein, daß wir ihn gehabt haben,
 ja auch noch besitzen. Denn alles lebt
 für Gott, und was auch immer heim-
 kehrt zum Herrn, wird noch mit zur
 Familie gerechnet.

St. Hieronymus.
 Herr, gib ihm die ewige Ruhe!
 Und das ewige Lichte leuchte ihm!
 Daß ihn ruhen in Frieden. Amen.

Druckereien: J. Palminga, Alderkerk.

Bidprentje van Hubert Dicks.

Ik heb Sabine Flud een brief gestuurd waarin ik verteld heb dat Hubert op slag dood moet zijn geweest. En hoe de omstandigheden waren. Zij heeft altijd gedacht dat het anders was gegaan.

Op zijn bidprentje staat: "Nadat hij op zeer jonge leeftijd zijn vader in de Grote Wereldoorlog op het veld van eer had verloren, volgde hij zelf in augustus 1939 de roep van het vaderland om de grenzen te verdedigen tegen de vijand. Bij de strijd in Holland vond hij in de avonduren van 11 mei 1940 in trouwe vervulling van zijn plicht de soldatendood. Bij een poging om eigen kameraden uit een hopeloze situatie te bevrijden haalde de dood hem in. Zijn kameraden begroeven hem bij Scherpenzeel, provincie Gelderland."

Hubert Dicks in uniform.

Zo sneuvelde een kapper die een geweer in zijn hand geduwd kreeg met een vader die ook al sneuvelde in een even zinloze oorlog. De eerste in Scherpenzeel van een lange rij van slachtoffers, omdat..... Ja waarom eigenlijk?

Henk van Woudenberg

EEN FOTO MET VRAGEN

Soms roept een foto meer vragen op dan wij kunnen beantwoorden.

Van mevr. T. Vlastuin-Schimmel ontvingen we zo'n foto. Het is een foto die al te lijdend heeft van zijn ouderdom, met name in het midden is de foto al behoorlijk verbleekt. Waarschijnlijk is het een foto van de Schietvereniging. Als dat zo is, dan moet dit één van de oudst bekende foto's van de Schietvereniging zijn, want de foto zal gemaakt zijn omstreeks 1900 - 1905 en de Schietvereniging werd opgericht in 1900.

Maar deze aanname roept direct weer veel vragen op. Waarom staan er bijvoorbeeld zo weinig Scherpenzelaars op de foto? We menen in de man geheel links (met sigaret + hand in de zij) de voorzitter van de Schietvereniging te herkennen: gemeente-secretaris Fijting van Walsem. Rechts ernaast, de stevige man met bakkebaarden, dat is volgens ons bakker Ploeg en in de twee heren in het midden (met snor) denken we Schimmel (van de Holevoet) en Vlastuin (van de Eris Fietsenfabriek) te herkennen, maar daar houdt het dan ook wel zo'n beetje op voor wat betreft de Scherpenzelaars. Vragen te over dus. Waarom staat bijvoorbeeld meester Th. Cator niet op de foto? Als secretaris is hij op de meeste foto's van de Schietvereniging te zien. Waarom zien we zo weinig geweren? Wie zijn die andere goed-geklede heren? Die zijn duidelijk geen Scherpenzelaars, althans we herkennen ze niet. En waarom dragen de mannen eigenlijk geen hoeden? Dat was in die tijd zeker wel gebruikelijk! Of zou de foto nog ouder zijn, van vóór 1900? Het zou kunnen, want Fijting van Walsem oogt eigenlijk best wel jong op deze foto. U merkt het, we zijn op zoek naar de vele antwoorden op de vragen die deze foto oproept. Mocht u ons verder kunnen helpen : alle reacties kunt u kwijt bij één van de bestuursleden van Oud-Scherpenzeel.

Piet Valkenburg

EEN VERVOLG OP BOLK (DEEL 2)

In het vorige verenigingsblad werd een aquarel afgebeeld, vervaardigd door de vrouw van de bekende kunstschilder Adolf Bolk. Op deze aquarel staat een huis afgebeeld dat op foto's kon worden achterhaald. In het artikel werd de vraag gesteld of dit soms de woning van de familie Bolk was.

Door meerdere lezers werden we erop geattendeerd dat dit **niet** de woning van de familie Bolk is, maar het witte huis in de voormalige boomkwekerij naast de woning van de familie Bolk. Het betreffende huis werd bij de aanleg van de rondweg afgebroken. Hier woonde in de oorlogsjaren een familie Versteeg.

Toen Stan van de Berg na de oorlog de kwekerij van zijn grootvader Constant Wattez weer activeerde, kwamen er medewerkers van de kwekerij in dit huis te wonen. Eerst Piet Veerman en zijn familie, later de familie Sinke die nu een hoveniersbedrijf in Woudenberg heeft. De heer en mevrouw. Bolk woonden zelf in het rietgedekte landhuis "Oldenhove", de eerste woning aan de Voskuilerweg en goed te zien vanaf de rotonde.

Oproep

Door al deze correspondentie over de kunstschilder Bolk is onze interesse gewekt. Oud-Scherpenzeel wil graag meer informatie over Bolk zien te krijgen. Bij deze willen we dan ook graag een **oproep** doen aan onze leden: iedereen die schilderijen, foto's of andere informatie van de kunstschilder Bolk, zijn vrouw en/of andere familie heeft, wordt opgeroepen om contact op te nemen met Martin Wassen of met Piet Valkenburg (voor adresgegevens zie pag. 2 van dit blad).

Piet Valkenburg.

INHOUD

.VAN DE BESTUURSTAFEL.....	1
EVEN VOORSTELLEN: HENK BEULENKAMP	2
EVEN VOORSTELLEN : WIM VAN DEN BERG	3
ONDERSCHIEDING VOOR JOHAN LAGERWEIJ.....	4
MARTIN SEIJDELL BENOEMD TOT LID IN DE ORDE VAN ORANJE-NASSAU.....	6
BOEIENDE LEZING OVER VOSKUILEN.....	7
OUD SCHERPENZEEL OP EXCURSIE.....	9
FIETSTOCHT OVER VOSKUILEN.....	11
"NOE EERST EFFE PROATE !"	12
DE LAMBALGERKEERKADE	22
ZOEKTOCHT NAAR HUBERT DICKS	30
EEN FOTO MET VRAGEN.....	37
EEN VERVOLG OP BOLK (DEEL 2).....	39
NIEUWE AANWINSTEN	FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.

De kopij voor het volgende nummer dient uiterlijk **zaterdag
16 september 2006** bij H.P. Schuurman te zijn ingeleverd.

✂-----✂-----✂-----✂-----✂

Ondergetekende, dhr/ mevr.: _____

Straat en huisnummer: _____

Postcode + woonplaats: _____

geeft zich op als lid van de Vereniging "Oud-Scherpenzeel"
tegen een contributie van € 10,- per jaar.

Handtekening: _____